

MOREEL CHARTER CO3

SAMEN, STERKER

Provincie
Antwerpen

CO3
Cliënt
Centrale
Organisatie

INSTITUUT VOOR
DE GELIJKHEID
VAN VROUWEN
EN MANNEN

VOORAF

De aanpak van intrafamiliaal geweld is, naast een praktische, ook een zware morele opdracht. Iedereen heeft immers recht op een veilig en zorgzaam gezin. Met dit uitgangspunt voor ogen verlenen we vaak adviezen die soms een grote impact hebben op de levens van slachtoffers, plegers en hun familieleden.

Tijdens onze dagelijkse opdracht worden we voortdurend met dilemma's geconfronteerd. De keuzes die we uiteindelijk maken, hebben een (grote) invloed op het leven van anderen. In dit charter vind je enkele van die dilemma's. Om keuzes te maken, volgen we altijd de morele principes, met extra aandacht voor de morele gevaren die daarbij komen kijken. Deze steeds terugkerende werkwijze omvat het morele leerproces waar we ons bij CO3 iedere dag opnieuw aan wagen en is meteen ook de leidraad van dit charter 'Samen, sterker'.

Op de volgende pagina's vind je een omschrijving van onze morele opdracht en de dilemma's die daarmee gepaard gaan. Daarna volgen de principes die je helpen om de juiste keuzes te maken en de gevaren die je daarbij kunt tegenkomen. Tot slot omschrijven we het leerproces dat van CO3 een moreel lerende organisatie maakt, waarin morele kennis toeneemt en verkeerde beslissingen afnemen.

Dit charter is geen lijst van hoogdravende geboden, maar een realistisch moreel kader waarmee je aan de slag kunt.

DE MORELE OPDRACHT VAN CO3

Iedereen heeft recht op een veilig en geborgen familieleven. CO3 heeft als opdracht intra-familiaal geweld te stoppen en te werken aan een veilige leefwereld voor de betrokken gezinsleden. Dit doen we door herhaling te voorkomen en beschermende factoren te versterken. Wij zorgen ervoor dat slachtoffers hulp krijgen en plegers verantwoording afleggen. We brengen hiervoor informatie, kennis en deskundigheid samen. Daarbij neemt CO3 de vragen en noden van cliënten als startpunt. De opdracht van CO3 omvat 5 kernopdrachten.

1. SAMENWERKEN

CO3 is een samenwerking tussen verschillende instellingen. Politie en justitie, hulpverlening en het bestuur werken samen voor gezinnen die in de meest complexe en soms uitzichtloze omstandigheden verkeren. Dat vraagt om een interdisciplinaire aanpak waarbij we alle beschikbare informatie, kennis, deskundigheid en bevoegdheden samenvoegen om samen onrecht te stoppen.

2. GEWELD STOPPEN

Intrafamiliaal geweld moet stoppen. De ernstige impact van geweld op de ontwikkeling en het welzijn van mensen vereisen dit. Het is onze taak om de fysieke en psychische integriteit van onze cliënten te beschermen, ook als ze zelf niet overtuigd zijn van het belang hiervan. De veiligheid van kinderen is daarbij voor ons altijd het uitgangspunt.

3. HERHALING VOORKOMEN

Het is onze taak om herhaling van geweld te voorkomen. Dit doen we door de zelfredzaamheid van slachtoffers te vergroten en de sociale en economische omstandigheden van betrokkenen te verbeteren. Daarnaast coördineren we de invulling van het justitieel opgelegde traject zodat plegers ter verantwoording worden geroepen.

We werken zowel voor gezinnen die nog een affectieve band hebben, ongeacht of zij samenwonen of niet, en gezinnen waarbij die band verbroken is. Daarnaast hebben we ook oog voor overdracht van geweldpatronen, over de generaties heen.

4. CLIENTEN VERSTERKEN

We werken aan het versterken van de leefdomeneinen die voor onze cliënten een veilig, gezond en sociaal betekenisvol leven mogelijk maken. We kiezen ervoor onze inspanningen door te zetten tot we ervan overtuigd zijn dat gezinnen of gezinsleden op eigen kracht verder kunnen.

5. IN EIGEN KRACHT ZETTEN

In de gezinnen waarmee we werken is de eigen kracht meestal erg verzwakt.

Individuele gezinsleden hebben vaak een laag zelfbeeld maar ook het vertrouwen in hulp en in een betere toekomst ontbreekt meer dan eens.

Met kleine stapjes trachten we de eigen kracht van slachtoffers en plegers te vergroten. De vragen en noden van cliënten zijn daarbij ons uitgangspunt.

MORELE PRINCIPES

De morele principes van CO3 zijn de verplichtingen die we als ketenpartners hebben tegenover ons cliëntsysteem. Deze principes zijn de leidraad voor ons dagelijks handelen.

1. GEWELD STOPPEN

CO3 stopt intrafamiliaal geweld, voorkomt herhaling en bouwt beschermende factoren op zodat alle betrokkenen opnieuw een waardig en zinvol leven kunnen leiden.

2. SCHADE BEPERKEN

CO3 kiest voor de minst ingrijpende maatregelen om de schade voor alle betrokkenen zoveel mogelijk te beperken.

3. INTEGRALE HULP BIEDEN

CO3 zorgt voor alle betrokkenen in een cliëntsysteem en biedt gepaste hulp aan iedere betrokkene, dit zoveel mogelijk vanop één locatie.

4. INTEGER HANDELEN

CO3 gaat vertrouwelijk en behoedzaam om met de haar toevertrouwde kennis. De veiligheid van onze cliënten staat hierbij voorop.

5. DE KINDEREN EEN VEILIGE LEEFOMGEVING BIEDEN

CO3 schenkt speciale aandacht aan een veilige, geweldloze en vertrouwde leefomgeving voor kinderen die direct of indirect slachtoffer zijn van intrafamiliaal geweld.

6. AAN EEN WAARDIG EN ZINVOL LEVEN WERKEN

CO3 werkt aan het herstel van een waardig en zinvol leven voor cliënten van intrafamiliaal geweld. Dit realiseren we door een omgeving zonder geweld te bieden, de vragen, noden en keuzes van de cliënt tot uitgangspunt te nemen en de cliënt te beschermen als de eigen kracht tekort schiet.

7. AAN VERANTWOORDING EN HERSTEL WERKEN

Plegers worden verantwoordelijk gehouden voor hun handelen, door tussenkomst van het Openbaar Ministerie en rechtbank. CO3 draagt bij aan de re-integratie van plegers in de samenleving en aan slachtoffers bij het herstel van de geleden schade.

8. POSITIEVE RELATIES AANKNOPEN

De medewerkers van CO3 gaan op een openhartige, waarderende, ondersteunende en professionele manier met elkaar om.

9. MEDEWERKERS BESCHERMEN

CO3 heeft aandacht voor het welbevinden van haar medewerkers. Werken met complexe, soms uitzichtloze dossiers kan zwaar doorwegen. We zijn daarin open en zorgzaam voor elkaar. Deze steun beschermt niet alleen medewerkers maar ook onze cliënten.

10. ZELFSTANDIG EEN MOREEL OORDEEL VORMEN

De medewerkers van CO3 vormen steeds opnieuw een zelfstandig moreel oordeel waarin wij recht trachten te doen aan alle betrokkenen: slachtoffers, plegers, omstanders, andere instanties en collega's.

ONZE MORELE DILEMMA'S

Intrafamiliaal geweld komt voor in alle lagen van de bevolking. Niettemin merken we dat cliënten die bij CO3 worden aangemeld, het op sociaal en economisch vlak vaak moeilijk hebben. Deze stressfactoren doen de kans op intrafamiliaal geweld toenemen.

Door het intieme karakter van intrafamiliaal geweld duurt het soms jaren voor slachtoffers naar buiten komen met hun verhaal. Angst voor meer geweld of een gebrek aan vertrouwen in instellingen zorgt er voor dat slachtoffers vaak geen hulpzoekend gedrag stellen. Het gevolg is dat de geweldpatronen zo diep geworteld geraken dat gezinnen er niet meer op eigen kracht uit geraken. Bovendien is de tweedeling slachtoffer/pleger niet altijd zo scherp afgelijnd en zijn er vaak kinderen betrokken die indirect slachtoffer zijn van het geweld thuis.

Het is de taak van CO3 om het geweld te stoppen en de beschermende factoren te vergroten. Hoewel dit zorgvuldig en weloverwogen gebeurt, kan niet altijd worden voorkomen dat een advies vanuit CO3 negatief uitdraait voor één of meerdere betrokkenen. Werken in zulke context maakt het voor medewerkers van CO3 wel eens moeilijk om de juiste keuzes te maken. Hieronder beschrijven we enkele morele dilemma's die we in ons werk kunnen tegenkomen.

- **TEGEN HUN WIL...**

De vragen, noden en wensen van cliënten zijn altijd het uitgangspunt van onze tussenkomst. Maar soms zien we cliënten die, uit angst of zorg voor anderen of voor eventuele gevolgen, keuzes maken die slecht voor hen kunnen zijn. Moeten we onze cliënt daarin volgen?

- **ZE WERKEN NIET MEE...**

We hebben de medewerking van cliënt, gezin, familie of anderen nodig om ons werk te doen. Toch gebeurt het dat we op een gebrek aan medewerking botsen. Iemand wilt geen aangifte doen, komt niet op gesprek of wil niet betrokken raken. Zonder medewerking staan we machteloos. Moeten we dan loslaten of toch proberen om de cirkel te doorbreken?

- **VEILIGHEID VAN KINDEREN EN HET RECHT OP OUDERSCHAP...**

Kinderen hebben recht op hun ouders. Kinderen groeien over het algemeen het liefst op bij hun ouders en tonen meestal een grote loyaliteit, ook als de gezinsomstandigheden verre van ideaal zijn.

Ouders hebben het recht om hun kinderen volgens hun eigen opvattingen op te voeden. Toch vinden we soms dat kinderen beter (tijdelijk) ergens anders ondergebracht worden. Omdat het onveilig is of omdat ouders niet goed genoeg voor hen (kunnen) zorgen.

- **SLACHTOFFERS DREIGEN NOG EENS SLACHTOFFER TE WORDEN...**

We willen slachtoffers van intrafamiliaal geweld helpen en ervoor zorgen dat ze veilig zijn en geen verdere negatieve ervaringen meemaken. Toch kunnen we niet altijd verhinderen dat door een actie iemand zich opnieuw slachtoffer voelt. We kunnen simpelweg niet alle nodige stappen tegelijk zetten.

- **EEN LANGDURIGE GESCHIEDENIS**

Achter dossiers gaat vaak een lange geschiedenis schuil. Soms zijn de huidige problemen het gevolg van goed bedoelde, maar verkeerd uitgevallen beslissingen van andere instellingen in het verleden. Soms omdat regelgeving niet aangepast is aan reële noden. We proberen als CO3 altijd verder te kijken naar minder voor de hand liggende oplossingen. Soms lossen we daardoor problemen uit het verleden op, waarmee we eigenlijk niet bezig zou moeten zijn. Gaan we dan omwille van onze bezorgdheid om de cliënt toch door? Of leggen we het dossier neer bij de betrokken organisaties?

- **WIE MOETEN WE ALLEMAAL INFORMEREN...**

CO3 wil transparant zijn. Het spreekt voor zich dat we cliënten de mogelijkheid bieden om met onze plannen in te stemmen. Dit doen we onder andere door hen goed te informeren. Toch is het niet altijd verstandig om iedereen volledig in te lichten. Bijvoorbeeld als de veiligheid in het gedrang komt of wanneer het de draagkracht van de betrokkenen overstijgt. Dan kiezen we ervoor om niet iedereen volledig te informeren, maar juist te beschermen en te ontlasten.

- **WANNEER HET SLACHTOFFER OOK EEN PLEGER IS...**

Slachtoffer of pleger? De rolverdeling lijkt zo duidelijk maar is dit in realiteit niet altijd. We ontmoeten slachtoffers die daders zijn en daders die slachtoffers zijn. Dit plaatst ons wel eens voor moeilijke keuzes.

- **ONS MEDEGEVOEL MET DE CLIËNT...**

Cliënten kunnen een gevoel van medeleven, solidariteit of bewondering oproepen. Vooral als zij de moed bijeen hebben geraapt om de cirkel van geweld te doorbreken. Tegelijk kan de cliënt zelf ook aan de basis liggen van de problemen. Hoe gaan we hier mee om, hoe duiden we de verantwoordelijkheden zonder afbreuk te doen aan ons begrip voor de situatie?

- **EEN SLACHTOFFER ZONDER WETTELIJKE VERBLIJFSPAPIEREN...**

Slachtoffers en daders van intrafamiliaal geweld verblijven soms illegaal in ons land. Hun rechten in de Belgische samenleving zijn beperkt en hun bestaan kwetsbaar. Voor hen is het vaak een groot risico om zich vanuit deze positie kenbaar te maken. Het is onze eerste taak om hen tegen geweld te beschermen. Moeten we hierbij ook rekening houden met onbedoelde gevolgen van onze inspanningen, die voor hen nadelig kunnen uitpakken?

- **ALS HET UITZICHTLOOS IS...**

Wat doen we met situaties die bijna onoplosbaar en uitzichtloos zijn? Situaties waarin de betrokkenen zo beschadigd zijn dat een uitweg, waarin geweld duurzaam stopt, onwaarschijnlijk is. Wij zijn voor hen vaak het laatste redmiddel. Moeten we onze betrokkenheid en hulp, tegen beter weten in, doorzetten? Of moeten we loslaten?

- **DOORGAAN OOK ALS WE NIET VERDER KUNNEN...**

De kracht van CO3 is dat we informatie, kennis en deskundigheid delen. Hierdoor worden we geconfronteerd met (weliswaar terechte) beslissingen die andere organisaties hebben genomen maar die verdere gepaste hulp in de weg staan. Hoe gaan we hier mee om? Leggen we, vanuit onze onmacht met de situatie, het dossier terug bij de organisatie die de beslissing heeft genomen? Of gaan we desondanks verder met een situatie in de hoop dat er zich een nieuwe opening voordoet?

- **WEL OF NIET EEN DOSSIER AFSLUITEN...**

Wanneer kunnen we stoppen met ons werk? Op papier is het helder: geweld gestopt + voldoende beschermende factoren aanwezig = kans op herhaling van geweld gering. De praktijk leert ons dat deze optelsom niet altijd werkt.

MORELE GEVAREN

In ons werk worden we regelmatig op de proef gesteld. Door altijd het beste te willen voor slachtoffers, plegers en omstanders zien we soms zaken over het hoofd waardoor ons morele oordeel kan misvormen. Dat zijn de morele gevaren waarmee we geconfronteerd worden.

1. STEREOTYPERING

Soms vormen we misschien gebruikelijke maatschappelijke beelden over groepen mensen en schrijven we die kenmerken (ten onrechte) toe aan één persoon.

'Dat is weer zo'n man'

'Zo is het altijd met die Roma'

'Het zijn altijd de vrouwen die het slachtoffer zijn'...

2. OVERMATIGE SOLIDARITEIT

We worden vaak geconfronteerd met mensen met uitzonderlijke moed of personen die heel erg lijden. Dat maakt het moeilijk om voldoende afstand te bewaren.

3. HULP ZONDER GRENZEN

Sommige cliënten verkeren in uitzonderlijk moeilijke, bijna uitzichtloze situaties. We wensen hen een waardig leven toe en willen hen daarin bijstaan. Maar onze hulp, deskundigheid en draagkracht zijn begrensd. Soms gaan we, goed bedoeld, te lang door en scheppen zo valse verwachtingen die niemand kan waarmaken.

4. NIET DURVEN LOSLATEN

Het valt vaak niet mee om een dossier af te sluiten. Het geweld is wel gestopt, er is hulpverlening opgezet, maar de problemen op verschillende leefdomeneinen blijven groot. Het is dan erg verleidelijk om een dossier toch te blijven opvolgen. Dat vastklampen sust misschien ons eigen geweten maar het kan erg belastend zijn voor onze cliënt.

5. DE EIGEN KRACHT OVERSCHATTEN

We vinden het bij CO3 erg belangrijk om onze cliënten zo veel mogelijk op eigen kracht te laten verwezenlijken. We mogen daarbij evenwel niet uit het oog verliezen dat die eigen kracht vaak aangetast is. Als het vermogen van onze cliënten onvoldoende is, moeten we dit juist inschatten en zoeken naar gepaste steun en hulp.

6. OVERNEMEN VAN VERANTWOORDELIJKHEID

Soms maken cliënten keuzes die we niet delen. Mogelijks schatten we in dat ze zichzelf en hun gezin hiermee nadeel berokkenen. Het is belangrijk dat we onze visie met de cliënt bespreken maar ons ervoor behoeden dat onze visie willen doordrukken. Een cliënt heeft immers recht op een eigen oordeel en keuzes.

7. GOED DOEN MET VERKEERDE RESULTATEN

CO3 werkt met veel organisaties samen omdat een integrale aanpak van intrafamiliaal geweld tot betere resultaten leidt. Die inspanningen zijn gericht op het behalen van goede en, voor de betrokkenen, geëigende en gepaste doelen. Toch leiden deze inspanningen niet altijd tot de gewenste resultaten. Of lukt het ons niet om voor alle betrokkenen de meest ideale uitkomst te bereiken.

8. OVERBESCHERMING VAN COLLEGA'S

Soms hebben collega's het zwaar door de moeilijke dossiers waarin zij werken zodat we hen niet extra willen belasten. Als we dan vaststellen dat een collega geen goed werk levert, dan houden we die eerlijke kritiek liever voor onszelf. Deze overbescherming verhindert dat deze persoon zich in zijn of haar werk kan verbeteren.

HET MORELE LEER- SYSTEEM VAN CO3

We zijn ons bewust van de morele belasting die ons werk met zich meebrengt, zowel bij onszelf als bij anderen. Dit noopt ons onszelf steeds opnieuw de vraag te stellen: 'Wat is in dit geval het moreel juiste om te doen?'. Wij als CO3 willen dat niet alleen individuele medewerkers hierin bijleren. CO3 wilt een moreel lerende samenwerking zijn, waar morele kennis toeneemt en moreel verkeerde beslissingen afnemen.

I. ONS MORELE LEERPROCES

A. MORELE OORDEELVORMING

Het zelfstandig morele oordelen is de basis van het morele leerproces bij CO3. Bij twijfel stellen we onszelf de vraag 'Wat is in dit geval het moreel juiste om te doen?' Dat leidt tot een moreel onderzoek van een situatie waarin we vaststellen welke keuze voldoende rekening houdt met de rechten, belangen en wensen van alle betrokkenen. Dit morele onderzoek voeren we uit in 7 stappen:

1. Wat is de morele keuze? Wat zijn de opties? Wat zijn de bezwaren?
2. Wie zijn de betrokkenen die de last van de beslissing moeten dragen?
3. Wie beslist?
4. Welke informatie is nodig om een verantwoorde beslissing te kunnen nemen?
5. Wat zijn de argumenten voor beide opties?
6. Wat is de conclusie?
7. Hoe voel ik me bij de genomen beslissing?

Alle medewerkers van CO3 beheersen de morele oordeelsvorming als methode van moreel onderzoek. In zwaarwegende gevallen schaden we vaak een belang of recht van één of meer betrokkenen. Formuleren wat we kunnen doen om de schade te verminderen of te compenseren is daarom een belangrijk stap in de vorming van een moreel oordeel.

B. HET MORELE BERAAD

Bij CO3 organiseren we regelmatig een moreel beraad. In ons moreel beraad onderzoeken we onze meest complexe en zware cases. Het doel van het morele beraad is dat we elkaar ondersteunen bij het maken van moeilijke morele keuzes. Tegelijk zorgt het morele beraad ervoor dat de morele kennis van CO3 over de aanpak van intrafamiliaal geweld toeneemt. Het moreel beraad wordt begeleid door CO3-medewerkers die hier speciaal voor werden opgeleid.

2. ONZE MORELE KENNIS

Ons systeem van morele oordeelvorming stelt ons in staat om onderzochte situaties uit het moreel beraad te bewaren en om te zetten in morele kennis. Het bestaat uit een overzicht van onderzochte situaties die een voorbeeld vormen en een richtinggevende betekenis hebben voor ons werk.

A. HET MOREEL CHARTER

Ons moreel charter is de uitkomst van het voortdurende morele leerproces binnen CO3. Het steunt op morele situaties die wij onderzocht hebben. In het moreel charter omschrijven we hoe we onze morele opdracht zien, wat onze morele kerndilemma's zijn, op welke morele beginselen ons werk steunt en welke morele gevaren ons eigen oordeel kunnen vervormen.

B. DE DEONTOLOGISCHE CODE

Onze deontologische code legt vast wat we als schendingen van integriteit in ons werk beschouwen. De code ondersteunt ons om te voorkomen dat we rechten van onze cliënten en anderen met wie en voor wie we werken schenden. Het maakt ons mogelijk disciplinerend op te treden als dergelijke integriteitsschendingen zich in ons werk zouden voordoen.